

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ

запам'ятовування навчального матеріалу, дозволяють учителю зробити урок цікавим і динамічним. Ефективному формуванню пізнавального інтересу молодших школярів сприяють такі педагогічні умови використання електронних освітніх ресурсів: структуризація навчального матеріалу, використання інтерактивної комп'ютерної графіки, врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання основ інформатики.

1. Кант И. Сочинения в шести томах: в 6 ч. / И. Кант. – М.: Мысль. – Т.4. – Ч. I. – 1965. – 544 с.

2. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения. / Я.А. Коменский. – К.: Радянська школа. – Т. I. Великая дидактика. – 1940. – 248 с.

3. Педагогическое наследие / сост.: В.М. Кларин, А.Н. Джуринский. – М.: Педагогика, 1989. – 254 с.

4. Положення про електронні освітні ресурси // mon.gov.ua/images/files/gromad_obg/2012/grom_obgovor_eor_50612.doc

5. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Г.И. Щукина. – М.: Педагогика, 1988. – 208 с.

Стаття надійшла до редакції 17.06.2014

УДК 371.134 – 057.875:81'243

Інна Ромащенко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Академії муніципального управління, м. Київ

ОСНОВНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ

У статті здійснено спробу проаналізувати роль науково-дослідницької діяльності у формуванні та становленні сучасної творчої особистості фахівця. Досліджене питання впливу науково-дослідницької діяльності на самовираження студентів гуманітарних факультетів.

Ключові слова: науково-дослідницька діяльність, творчість, самоосвіта, самовираження, становлення особистості.

Табл. 1. Рис. 2. Літ. 9.

Інна Ромащенко, кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков Академии муниципального управления, г. Киев

ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ СПЕЦИАЛИСТА

В статье проанализировано составляющие компоненты модели процесса формирования современной творческой конкурентноспособности личности специалиста. Исследовано понятие “модели” в современной научной литературе и ее значение в процессе исследования научно-исследовательской работы студентов.

Ключевые слова: модель, конкурентноспособность, научно-исследовательская деятельность, результат, формирование личности.

Inna Romashchenko, Ph.D. (Pedagogic) Docent of Foreign Languages Department Academy of Municipal Management, Kyiv

THE MAIN FACTORS FORMING A CREATIVE PERSONALITY SPECIALIST

The components of a modern creative person specialist formation are analyzed in the article. The definition of the term “model” is researched in the article. The influence on students personal development is considered as the main component of education.

Keywords: model, competitiveness, scientific research, result, development.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Компетентнісний підхід у системі сучасної освіти, перш за все вимагає розуміння того, що прогрес людства залежить не стільки від економічного зростання, скільки від рівня розвитку особистості, що передбачає перехід від поняття “людські ресурси” до концепції “компетентність людини” [5]. З метою ефективного формування компетентного

викладача необхідно сформувати свідому особистість, здатну до оволодіння методикою наукового пізнання, ознайомлення з передовим науковим досвідом, формування дослідницьких вмінь. Проблема формування творчої особистості, здатної критично мислити, постійно навчатися, усвідомлювати необхідність безперервної самоосвіти для досягнення конкурентоздатності на світовому

ринку праці є пріоритетним завданням сучасної вищої школи.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз психолого-педагогічних напрацювань з питань впливу науково-дослідницької діяльності на формування особистості педагога та визначити основні фактори формування творчої особистості.

Аналіз наукових досліджень. Проблема вдосконалення фахової підготовки педагога досліджують вчені О. Безпалько, В. Воробей, О. Главацька, І. Зязюн, О. Куцевол, Д. Пашенко, С. Совгіра, С. Стрижак, В. Танська, Г. Філатова та інші. Питання формування особистості вивчають науковці С. Гончаренко, Л. Губерський, М. Євтух, В. Журавський, І. Зязюн, В. Кремень, О. Савченко, О. Сердюк, І. Надольний, В. Огневюк та інші. Актуальні питання організації науково-дослідницької діяльності відображені у наукових роботах Н. Амеліної, В. Андрєєва, В. Гольцової, П. Підкасистого, Н. Яковлевої та інших. Вплив науково-дослідницької діяльності на якість підготовки фахівців, їх творчого потенціалу відзначають В. Бабак, В. Буряк, А. Водовоз, А. Іодко, О. Клепіков, О. Микитюк, В. Овчинников, М. Піскунов, В. Шейко, І. Штокман та інші. Проблемі формування активної пізнавальної діяльності, що лежить в основі розвитку й удосконалення різних аспектів дослідницьких умінь, приділено увагу в працях таких науковців, як Л. Аврамчук, Т. Алексєєнко, В. Андрєєв, П. Лузан, А. Дьомін, В. Рябець, П. Олійник.

Вклад основного матеріалу. Успіх розв'язання ключових питань освіти на сучасному етапі, в значній мірі, залежить від компетентності викладача та рівня сформованості творчості педагога як особистості. На переконання Д. Пашенко [4] готовність вчителя до професійної діяльності є сукупністю особистісних, психологічних і професійних особливостей вчителя, яка передбачає професійну придатність, науково-практичну підготовку. Будь-яка діяльність потребує від людини індивідуальних психологічних якостей, що слугують передумовами її успіху [6]. Викладач – це центральна фігура навчально-виховного процесу у вищому закладі освіти. Він самостійно ставить освітні цілі, обирає засоби своєї діяльності, розвиває у студентів інтерес не тільки до майбутньої професії, а й до науки взагалі. Саме вільне володіння дисципліною викладачем може спонукати у студентів інтерес до знань, повагу до викладача та його вимог [3].

Основні компоненти педагогічної діяльності – знання потреб, тенденцій суспільного розвитку, вимог до людини, що визначає характер та зміст педагогічної діяльності, її цілі, завдання;

різноманітні наукові знання, навички та вміння, основи досвіду, нагромадженого людством; педагогічні знання, виховний досвід, майстерність, інтуїція, високий рівень культури [6]. Формування та розвиток навчально-дослідницьких навичок та умінь створює умови для досягнення в майбутньому значно кращих результатів у професійній діяльності завдяки розвитку відповідних здібностей [2].

“Заміни традиційного репродуктивного навчання творчо дієвим, яке повинно сприяти не тільки оволодінню знань, умінь і навичок, а й особистісному розвитку студентської молоді, формуванню системи соціокультурних потреб, само актуалізації та само здійсненню особистості” [9]. Професіоналізм і педагогічна майстерність вимагають обов'язкової, складної самостійної науково-дослідницької роботи.

Сучасний вчитель має бути активною особистістю, постійно прагнути до самовдосконалення та саморозвитку. Ще В. Сухомлинський зазначав, що робота вчителя – це творчість [1]. Від того, наскільки творчим є педагог, від його творчого потенціалу залежить результат освітнього процесу. Проблема аналізу творчого потенціалу особистості не є, безперечно, новою в педагогіці. Адже творчий потенціал – це необхідна складова особистості, яку потрібно вивчати, діагностувати і розвивати.

Розглянемо більш детально ознаки творчого потенціалу педагога. На переконання науковця В. Риндак творчий потенціал – це знання, вміння, переконання, ставлення, спрямованість, здібності [8]. Представимо це в таблиці 1.

Сутність педагогічної творчості – у передбаченні результату освітнього процесу. Діапазон творчих завдань надзвичайно широкий і складний, творча діяльність є результатом інтенсивної праці за умови таких особистісних якостей як спостережливість, вміння зіставляти й аналізувати, комбінувати, знаходити зв'язки і залежності, закономірності, вміння правильно моделювати ситуацію, користуватися аналогіями; мати просторову уяву і логіку, бути працездатним, послідовним, здатним до самоаналізу.

Таким чином, розглянемо більш детально структуру творчого потенціалу педагога, що включає не лише природні ресурси і резерви особистості, але і якості, що формуються у процесі навчальної діяльності та соціалізації особистості:

- Індивідуальні психічні процеси і здібності;
- Мотиваційна складова (потреби, моральні цінності, мотиви);
- Когнітивна складова (знання, вміння, способи діяльності і самовираження);

Таблиця 1.

Складові творчого потенціалу педагога (за В.Г. Риндак)

Компонент	Сутнісна характеристика
Знання	Про рефлексію, про сутність творчого потенціалу і процес його розвитку; про філософські, соціологічні, психологічні і педагогічні теорії людини, суспільства, їх генезу; про зміст і технології освіти, методики організації навчального процесу, які формують творче мислення, творчу діяльність, творчу особистість; про пізнавальні процеси (пам'ять, увага, уява, мислення); про сутність імпровізації як складової творчої діяльності, про сутність наукової творчості; про зміст, логічну послідовність та зміст педагогічного дослідження; про експеримент як метод дослідження; про сутність педагогічного передбачення і прогнозування.
Уміння	До рефлексивної діяльності; побудови навчального процесу, спрямованого на розвиток творчої особистості, розкриття обдарованості дитини, розкриття її здібностей, розвиток гнучкості, нестандартності мислення; генерування ідей, розвиток уяви тощо.
Переконання	Усвідомлення творчого потенціалу та шляхів його розвитку, підвищення рівня професійної компетентності, основ творчої переваги, педагогічна імпровізація, евристична діяльність як внутрішнє переконання.
Ставлення	Зацікавленість, активний пошук нестандартних ідей, співробітництво, спільна діяльність, свідомість, самореалізація
Спрямованість	На рефлексію педагогічної діяльності; на забезпечення індивідуальної спрямованості на оволодіння змістом творчого потенціалу та процесу його розвитку; на підвищення рівня професійної компетентності; на створення основ творчої педагогічної діяльності.
Здібності	Критичність думки, винахідливість, розвинена уява, відкритість до всього інноваційного, здатність діяти у відповідності до нових умов, відчувати емоційний стан іншої особистості, усвідомлювати і сприймати унікальність будь-якої особистості.

- Світоглядна позиція та життєві пріоритети.

Творчий потенціал педагога, значною мірою, залежить від інтегральної єдності природних задатків, соціальних та внутрішніх зусиль і прагнень до самореалізації, самоосвіти і саморозвитку. передбачає бажання особистості до переосмислення будь-якої дії та надання їй творчих перетворень та змін через свою професійну діяльність, завдяки активній життєвій позиції. Потрібно підкреслити, що творчість без ґрунтовної наукової підготовки, без спеціальних знань в певній галузі наук чи з навчальної дисципліни, педагог не зможе проаналізувати ситуацію і знайти нестандартне оригінальне рішення. Представимо складові компоненти педагогічної творчості (рис. 1)

Поняття творчість та творчий потенціал потрібно розглядати у тісному взаємозв'язку як невід'ємні частини одного цілого, які можуть розвиватися лише завдяки і на основі один одного. Творчий потенціал – це внутрішня якість і стан особистості (рис. 2).

Оволодіння досвідом творчої діяльності передбачає не тільки інтелектуальний аспект сформованості особистості, а і її психологічні, особистісні риси, до яких належать:

наполегливість у досягненні мети, незалежність, почуття гідності, цілеспрямованість у пошуку істини, активна духовна діяльність, постійний самоаналіз, саморефлексія, перегляд моральних цінностей, прагнення до самопізнання, саморозвитку. Отже, творчість вимагає інтелектуального, емоційного і вольового напруження як студента так і педагога.

Завдання стає творчим за умови, якщо “воно має логічний зв'язок із раніше засвоєними поняттями та уявленнями і з тими, які підлягають засвоєнню в певній навчальній ситуації, містять пізнавальні труднощі і видимі межі відомого та невідомого, викликає незадоволеність тим запасом знань та умінь, які є” [7].

Творче завдання – це змістова мета навчального процесу, яка спрямована на самостійний пошук нових засобів оволодіння знаннями й уміннями у професійній діяльності шляхом моделювання майбутньої діяльності фахівця. Творчі завдання мають комплексний характер, тому що вони спрямовані на здобуття у процесі навчання певних знань, розвиток певних способів мислення, формування конкретних навичок та вмінь у процесі міжособистісної

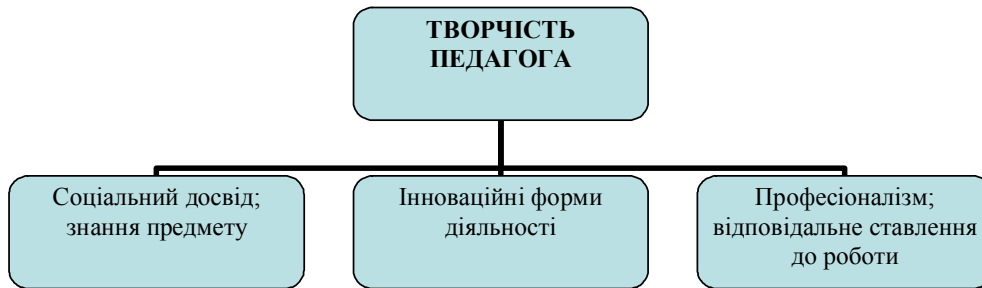

Рис. 1. Складові педагогічної творчості

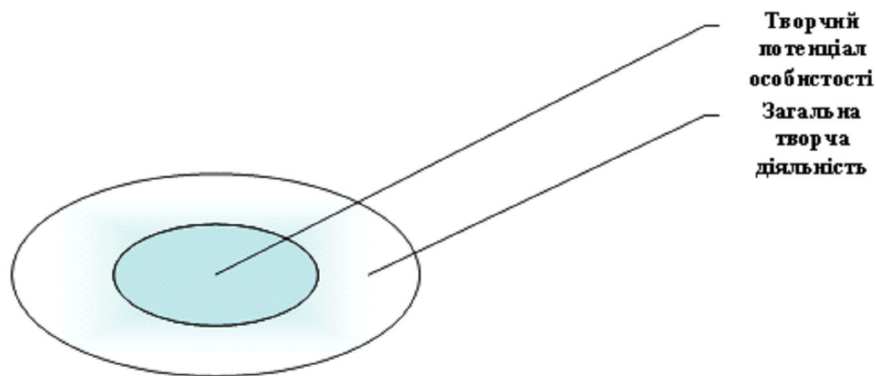

Рис. 2. Взаємозв'язок загальної творчої діяльності та творчого потенціалу особистості

взаємодії, яка, своєю чергою, пов'язана з конкретною соціальною чи професійною діяльністю фахівця, є способом самовираження, імпульсом до саморозвитку та розвитку суспільства в цілому.

Висновок. Провідною тенденцією розвитку сучасної педагогічної науки є її спрямованість на особистість та на її творчий розвиток. Найбільш ефективною і результативною умовою розвитку творчих здібностей є науково-дослідна робота, яка вимагає глибокого розуміння методів наукового пізнання і дослідницьких умінь. Така діяльність сприяє прояву творчих можливостей особистості, ініціює творчий підхід до виконання професійних обов'язків. Залучення студентів вищих навчальних закладів до науково-дослідної діяльності сприяє формуванню творчого фахівця, здатного до комплексної реалізації оптимальних форм і методів практичної роботи, стимулює розвиток їхньої пізнавальної активності і творчих здібностей, допомагає фахівцям адаптуватися до вимог навколишнього середовища. Сформовані навички самостійної творчої наукової роботи, власне коло наукових інтересів та потреб, вільне володіння нормами та науково-методичними принципами науково-дослідницької діяльності, отримані теоретичні знання, напрацьована власна позиція щодо постійного професійного зростання забезпечують подальшу сформованість особистості педагога. Засобом втілення і розвитку

творчого потенціалу педагога ми вбачаємо виконання студентами науково-дослідної діяльності.

Сучасна соціально-педагогічна ситуація, що склалася у суспільстві, вимагає оновлення змісту, форм і методів виховання, забезпечення його гнучкості, диференціації, динамізму, оперативності, здатності адекватно реагувати на зміни в суспільстві, максимально враховувати інтереси і потреби кожної людини і, насамперед, підготовку педагогічних фахівців, здатних вирішувати освітянські завдання в нових історичних та соціально-політичних умовах.

1. Боднарук Т.І. Поради В. Сухомлинського за його книгою "Сто порад вчителю" / Т.І. Боднарук. – Хмельницький, 2011. – 60 с.

2. Борисова О. Науково-дослідна діяльність студентів педагогічних ВНЗ в умовах реалізації завдань Болонської конвенції / О. Борисова, Н. Харченко // Рідна школа. – 2008. – №10. – С. 33.

3. Биконя О.П. Особистісно орієнтована взаємодія викладача і студента – складова педагогічного процесу у навчанні англійській мові за професійним спрямуванням // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб./ Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2010. – Вип. 63. – 117 с., С. 3–9.

4. Пащенко Д.І. Формування готовності майбутнього учителя початкових класів до гуманістичного виховання учнів: автореф. дис. на

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

здобуття наук. ступеня докт. пед. наук.: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Д. Пащенко. – К., 2006. – 32 с.

5. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. Пометун // Рідна школа. – 2005. – №1. – С. 65 – 69.

6. Радул В.В. Соціальна зрілість молодого вчителя: моногр./В.В. Радул – К.: Вища школа, 1997. – 269 с.

7. Рибалка В. "Особистий підхід до вивчення і розвитку творчого потенціалу молоді" [Текст]: особистісно-орієнтована освіта в умовах

гуманітарної гімназії: проблеми, перспективи / Вікторія Рибалка // Освіта. – 2000. – 25 вересня – С. 19 – 26.

8. Рындак В.Г. Теоретические основы развития творческого потенциала учителя (в процессе освоения педагогических инноваций) / Л.В. Мецеракова, В.Г. Рындак. – М.: Педагогический вестник, 1998. – 116 с.

9. Шевченко Г.П. Концептуальна сутність компетентнісного підходу: європейський вимір / Г.П. Шевченко // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України: матеріали методологічного семінару. – К.: Педагогічна думка, 2009. – С. 121 – 130.

Стаття надійшла до редакції 27.06.2014

УДК 378.147:811.133.1:004

Наталія Майєр, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання іноземних мов Київського національного лінгвістичного університету

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

У статті розглядаються особливості формування методичної самостійності майбутніх викладачів французької мови. Визначаються та розкриваються етапи формування методичної самостійності майбутніх викладачів французької мови в процесі їх навчання у вищій школі.

Ключові слова: майбутній викладач французької мови, методична компетентність, методична самостійність, навчальна автономія.

Табл. 1. Літ. 14.

Наталія Майєр, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики преподавания иностранных языков Киевского национального лингвистического университета

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ МЕТОДИЧЕСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА

В статье рассматриваются особенности формирования методической самостоятельности будущих преподавателей французского языка. Определяются и раскрываются этапы формирования методической самостоятельности будущих преподавателей французского языка в процессе их обучения в высшей школе.

Ключевые слова: будущий преподаватель французского языка, методическая компетентность, методическая самостоятельность, учебная автономия.

Natalia Mayer, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of Foreign Language Teaching Department Kyiv National Linguistic University

FORMATION PECULIARITIES OF THE METHODOLOGICAL INDEPENDENCE OF THE FUTURE FRENCH TEACHERS

This article deals with formation peculiarities of the methodological independence of the future French teachers. Defined and detailed the stages of the formation of the methodological independence of the future French teachers in the process of their education in the high school.

Keywords: future French teachers, methodological competence, methodological independence, educational autonomy.

Постановка проблеми. Організація самостійної позааудиторної роботи майбутніх викладачів французької мови (ФМ) з метою формування методичної компетентності (МК) в сучасних умовах навчально-виховного процесу з іноземної мови (ІМ) у вищому навчальному закладі (ВНЗ) є надзвичайно актуальною і значущою, адже в

процесі самостійної роботи, як вважають дослідники, формується навчальна автономія майбутнього фахівця [5, 43], що забезпечує його здатність до навчання протягом усього життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Навчальну автономію студентів визначають як вроджену схильність індивіда діяти самостійно, здатність до незалежних дій, критичної рефлексії,